

## ПРОБЛЕМИ ВИЗНАЧЕННЯ ПРАВОВОГО ЗВ'ЯЗКУ ВПРОВАДЖЕННЯ ТА РЕАЛІЗАЦІЇ ПРОТИЕПІДЕМІЧНИХ ЗАХОДІВ ІЗ ЗАХИСТОМ ПРАВ ЛЮДИНИ І ГРОМАДЯНИНА

**Мета.** Метою статті є встановлення актуальних проблем визначення правового зв'язку впровадження та реалізації протиепідемічних заходів із захистом прав людини і громадянина й обґрунтування шляхів удосконалення його нормативно-правової регламентації. **Методи.** У статті використано системно-структурний, структурно-логічний, логіко-семантичний, формально-юридичний, порівняльно-правовий, індукції та дедукції, аналізу й синтезу й інші методи наукового пізнання. **Результати.** У першому після вступу розділі статті визначено сучасний стан нормативно-правової регламентації прав людини і громадянина у сфері впровадження та реалізації протиепідемічних заходів. У другому розділі статті розглянуто, які права та свободи захищаються за допомогою впровадження та реалізації протиепідемічних заходів. У третьому – які легітимні цілі (публічні інтереси) має їх запровадження відповідно до положень Конвенції про захист прав людини й основоположних свобод. У четвертому – обмеженнями яких прав може супроводжуватись запровадження протиепідемічних заходів. У п'ятому – чи закріплено на рівні закону можливість і допустимість обмежень прав людини в разі впровадження та реалізації протиепідемічних заходів. **Висновки.** У висновках підкреслено, що принцип верховенства права передбачає вищий пріоритет прав і свобод людини, тому будь-які обмеження прав і свобод та пов'язані з ними в такому разі протиепідемічні заходи мають бути законні, зрозумілі та належним чином обґрунтовані. У зв'язку із цим жодні прогалини, неточності, колізії в законодавстві, яке регулює впровадження та реалізацію протиепідемічних заходів, не можуть бути допустимими.

Наголошено на тому, що розглянуті у статті проблеми нормативно-правового регулювання мають бути виправлені шляхом внесення відповідних змін і доповнень до чинного законодавства. Зокрема запропоновано:

- 1) уточнити мету вжиття протиепідемічних заходів, додавши до неї захист прав і свобод громадян, чітко вказати, на забезпечення яких саме прав вони спрямовані;
- 2) внести зміни до Закону України «Основи законодавства України про охорону здоров'я» та виправити помилку, за якої самостійні основоположні права віднесено до змісту рівноцінного їм права на охорону здоров'я;
- 3) чітко закріпити у протиепідемічному законодавстві вичерпний перелік прав і свобод громадян, які можуть бути обмежені під час впровадження та реалізації протиепідемічних заходів, на яких умовах, строк, з якою метою та в яких межах.

**Ключові слова:** права і свободи людини і громадянина, захист прав і свобод, обмеження прав і свобод, протиепідемічні заходи, впровадження та реалізація протиепідемічних заходів, законодавство, нормативно-правові акти.

Павленко Дмитро,  
адвокат, директор  
ТОВ «КУА «ІМІДЖ  
ФІНАНС»»  
orcid.org/0000-0002-  
0739-3279  
dvpavlenko@gmail.com

## 1. Вступ

Загальновідомо, що епідемії та пандемії впливають на всі сфери життєдіяльності суспільства та функціонування держави, починаючи від питань здоров'я населення та завершуючи станом економіки, у чому ми встигли переконатись у нещодавно пережиту кризу внаслідок пандемії COVID-19, спричинену коронавірусом SARS-CoV-2 та його новими штамми. Пов'язані із цим труднощі, які виникли на практиці, показали цілковиту неготовність населення й органів публічної влади до таких подій. Вираженням зазначеного були: 1) з боку громадян: паніка, спантеличення, збентеженість, напруженість і тривожні настрої, неадекватна реакція на впроваджені заходи захисту від поширення інфекції, зокрема й агресія та спричинення шкоди іншим особам, ігнорування впроваджених правил і численні оскарження ухвалених із цих питань правових актів, зниження довіри до органів публічної влади та впевненості в ефективності їхньої діяльності тощо (Забезпечення прав і свобод людини в Україні в умовах поширення коронавірусної інфекції (COVID-19): особливості та шляхи вдосконалення, 2020, с. 4–5, 11); 2) з боку держави: видання нормативних документів із порушеннями передбачених законодавством процедур (Янюк, 2021), допущення недосконалості чинної нормативно-правової бази, яка полягає, зокрема, у численних колізіях і прогалинах, як-от відсутність передбаченого механізму контролю та притягнення до відповідальності, нестача інституційного забезпечення впровадження та реалізації протиепідемічних заходів (далі – ПЕЗ) та інші проблеми (Зозуля, Форум права, 2020; Зозуля, Право і безпека, 2020; Відповідь на виклики COVID-19 та права людини: огляд ситуації в Україні, 2020, с. 15–17).

Викладене свідчить про те, що не лише серед громадськості відсутнє розуміння сутності, призначення й рівня ефективності обраних ПЕЗ, їхнього зв'язку із захистом прав людини, причин, меж, правових підстав їх обмежень тощо, а й серед працівників органів публічної влади, насамперед суб'єктів публічної адміністрації. Такий стан зумовлений, серед іншого, неналежним рівнем нормативно-правового забезпечення відносин

упровадження та реалізації ПЕЗ, який виражається в численних недоліках законодавства. Серед них однією із засадничих вважаємо проблему розуміння зв'язку мети впровадження та реалізації ПЕЗ із захистом прав людини, яка базується на недосконалості вжитої в нормативно-правових актах (далі – НПА) термінології та відповідних прогалинах чинних законів.

З огляду на це і беручи до уваги важливість забезпечення повного та чіткого нормативно-правового регулювання в окресленій сфері, яка сприяє ефективному захисту прав і свобод людини та дієвому виконанню публічних завдань, **метою статті** є встановлення актуальних проблем визначення правового зв'язку впровадження та реалізації протиепідемічних заходів із захистом прав людини і громадянина й обґрунтування шляхів удосконалення його нормативно-правової регламентації. Для її досягнення, зважаючи на недосконалість чинного законодавства, важливо виконати такі **завдання**, які полягають у 1) визначенні сучасного стану нормативно-правової регламентації прав людини та громадянина у сфері ПЕЗ та з'ясуванні таких питань: 2) які права та свободи захищаються за допомогою впровадження та реалізації ПЕЗ; 3) які легітимні цілі (публічні інтереси) має їх запровадження відповідно з положеннями Конвенції про захист прав людини й основоположних свобод (далі – Європейська конвенція з прав людини) (Європейська конвенція з прав людини, 1950); 4) з обмеженнями яких прав може супроводжувати впровадження ПЕЗ; 5) чи закріплені на рівні закону можливість і допустимість обмежень прав людини в разі впровадження та реалізації ПЕЗ. Останнє важливе також і з погляду дотримання положень Конституції України (Конституція, 1996), згідно з якими конституційні права та свободи людини та громадянина не можуть бути обмежені, окрім випадків, передбачених Конституцією (Конституція, 1996), якою щодо кожного такого випадку чітко закріплено, що обмеження прав і свобод встановлюються законом (наприклад, ст. ст. 33, 39 та інші Конституції України (Конституція, 1996)).

Вирішення науково-дослідницьких завдань статті передбачає використання відповідної **методології**, яку становлять загально- і спеціально-наукові методи наукового пізнання, серед яких основними є системно-структурний, структурно-логічний, логіко-семантичний, формально-юридичний, порівняльно-правовий, індукції та дедукції, аналізу та синтезу та інші. Застосування цих інструментів дає змогу комплексно підійти до організації та проведення наукового дослідження за обраним напрямом, критично вивчити науково-дослідницький матеріал, послідовно, повноцінно й обґрунтовано розкрити винесені на розгляд проблеми та сформулювати аргументовані висновки, пропозиції та рекомендації.

## **2. Права людини і громадянина за законодавством у сфері ПЕЗ**

Починаючи відповідати на поставлені запитання, зазначимо, що, зважаючи на сформульовану в законодавстві мету здійснення ПЕЗ (ЗУ «Про захист населення від інфекційних хвороб», 2000; ЗУ «Про систему громадського

здоров'я», 2022), можна цілком обґрунтовано припустити, що вони безпосереднім чином пов'язані із забезпеченням реалізації щонайменше двох конституційних прав людини – на охорону здоров'я та на безпечне для життя і здоров'я довкілля (Конституція, 1996). Однак чомусь правовий зв'язок ПЕЗ і цих прав не набув свого закріплення на рівні законів України «Про захист населення від інфекційних хвороб» і «Про систему громадського здоров'я» (ані в розглянутих дефініціях, ані в межах окремих нормативних положень), що, на нашу думку, не сприяє забезпеченню прозорості діяльності держави та високого рівня розуміння серед населення, навіщо впроваджуються деякі заходи в державі, особливо коли вони супроводжуються незручностями для нормальної життєдіяльності громадян. У ч. 2 ст. 40 Закону України «Про систему громадського здоров'я» встановлено лише, що діяльність органів публічної влади, пов'язана із забезпеченням регулювання та реалізації заходів щодо збереження здоров'я та сприяння здоровому способу життя, здійснюється для гарантування прав на здорове та безпечне харчування, психічне здоров'я, свободу й особисту недоторканність та інших, серед яких однак не названо основоположних прав, закріплених ст. ст. 49 (на охорону здоров'я) та 50 (на безпечне для життя та здоров'я довкілля) Конституції України (Конституція, 1996). Водночас чіткого зв'язку даного переліку прав і свобод і запровадження ПЕЗ також із даного положення не випливає, оскільки ст. 40 Закону України «Про систему громадського здоров'я» присвячена занадто широкому предмету правового регулювання – збереженню здоров'я та сприяння здоровому способу життя, які реалізуються що до таких аспектів життєдіяльності суспільства, як екологічне та фізичне виховання, спорт, здорове харчування, дбайливе ставлення до навколишнього природного середовища тощо. Низка підзаконних нормативно-правових актів, ухвалених у цій сфері (Постанова КМУ № 893, 2011; Постанова Державної санітарно-епідеміологічної служби України, Першого заступника Головного державного санітарного лікаря України № 13, 2014; Постанова КМУ № 641, 2020; Постанова КМУ № 211, 2020; Постанова КМУ № 392, 2020; Постанова КМУ № 1236, 2020), також не містять жодної вказівки на названі основоположні права людини та громадянина.

Лише у ст. 6 Закону України «Основи законодавства України про охорону здоров'я» (ЗУ «Основи законодавства України про охорону здоров'я», 1993) окремо закріплено, що кожен громадянин має право на охорону здоров'я, яке передбачає також безпечне для життя та здоров'я навколишнє природне середовище та санітарно-епідемічне благополуччя території та населеного пункту, де він проживає, а гарантується його реалізація, згідно зі ст. 7 цього ж Закону, серед іншого, шляхом організації та проведення системи державних і громадських заходів щодо охорони та зміцнення здоров'я (ЗУ «Основи законодавства України про охорону здоров'я», 1993). Проаналізуємо наведені положення крізь призму поставлених у нашому дослідженні питань і наголосимо на таких проблемних аспектах їх розуміння та застосування.

По-перше, з викладеного бачимо, що законодавець відніс до змісту права на охорону здоров'я, яке в Конституції України набуло закріплення в межах ст. 49, ті змістові елементи, які по своїй суті становлять зовсім інше, самостійне конституційне право громадян на безпечне для життя та здоров'я довкілля, яке окремо від першого названого права закріплене у спеціально присвяченій йому ст. 50 Конституції України (Конституція, 1996). Такий стан нормативно-правового регулювання вважаємо неприпустимим і необґрунтованим, адже в п. п. «б» і «в» ч. 1 ст. 6 Закону України «Основи законодавства України про охорону здоров'я» допущено підміну понять і знецінення самостійного конституційного права. Звичайно, ці два засадничі права громадян взаємопов'язані, але це не дає жодної правової підстави для розмивання змісту й ототожнення різних правових конструкцій. Те саме стосується і права на належний життєвий рівень для себе та своєї сім'ї, що передбачає також належне харчування, одяг, житло, яке в Конституції України закріплене у ст. 48, права на належні, безпечні та здорові умови праці (ч. 4 ст. 43 Конституції України) та інші правомочності, які згідно з Основним законом належать до інших прав і свобод громадян (Конституція, 1996), але ч. 1 ст. 6 Закону України «Основи законодавства України про охорону здоров'я» віднесено до складу права на охорону здоров'я (ЗУ «Основи законодавства України про охорону здоров'я», 1993). Тому, на нашу думку, ст. 6 названого Закону має бути перероблено. Це можна здійснити шляхом внесення змін, відповідно до яких буде відмежовано самостійні права та свободи одне від одного, чітко буде викладено зміст права на охорону здоров'я, а також закріплено вказівку на те, у якій частині воно перетинається з іншими конституційними правами, здійснення (дотримання, сприяння реалізації) яких сприяє досягненню мети щодо охорони здоров'я населення та реалізації відповідного, названого вище права громадян.

По-друге, закріплені шляхи гарантування зазначеного права сформульовані дуже узагальнено, абстрактно і не свідчать про прямий зв'язок забезпечення реалізації права на охорону здоров'я, а також на безпечне для життя та здоров'я довкілля із впроваджуваними ПЕЗ. Зауважимо, що, як наголошує Європейський суд з прав людини, національне законодавство повинне бути чітким, щоб громадянин здатен був передбачити наслідки тієї або іншої дії, і досить передбачуваним у формулюваннях, щоби надати особам належні вказівки щодо обставин і умов, за яких органи публічної влади уповноважені вдаватись до заходів, що впливають на їхні гарантовані Європейською конвенцією з прав людини права (Довідник із застосування ст. 8 Європейської конвенції з прав людини, 2018, с. 10; *Case of Silver and Others v. The United Kingdom*, 1983; *Case of C.G. and Others v. Bulgaria*, 2008; *Case of Fernández Martínez v. Spain*, 2014; *Case of Centrum För Rättvisa V. Sweden*, 2021).

Викладені вимоги до національного законодавства безпосереднім чином стосуються і відсутності нормативно закріплених обставин, умов і переліку тих прав, які можуть обмежуватись з упровадженням ПЕЗ. Щодо цього також

підкреслимо, що передбачені ст. 9 Закону України «Основи законодавства України про охорону здоров'я» обмеження прав стосуються суто стану здоров'я громадян (ЗУ «Основи законодавства України про охорону здоров'я», 1993) та змістовно не мають нічого спільного з тими ПЕЗ, які впроваджувались під час останньої епідемії. Окрім того, звернімо увагу на формулювання ч. 4 ст. 29 Закону України «Про захист населення від інфекційних хвороб», згідно з яким тимчасові обмеження прав фізичних і юридичних осіб встановлюються в рішенні про введення карантину, яке ухвалюється Кабінетом Міністрів України (ЗУ «Про захист населення від інфекційних хвороб», 2000). Однак таке положення суперечить нормам Конституції України та Європейської конвенції з прав людини, згідно з якими обмеження прав і свобод можуть встановлюватись виключно Конституцією та законами (Конституція, 1996; Європейська конвенція з прав людини, 1950). Підтвердженням зазначеному слугує п. 3.2 рішення Конституційного Суду України від 28 серпня 2020 р. № 10-р/2020 (Рішення Конституційного Суду України № 10-р/2020, 2020), у якому визначено, що «обмеження конституційних прав і свобод <...> може встановлюватися виключно законом – актом, ухваленим Верховною Радою України <...>. Встановлення такого обмеження підзаконним актом суперечить ст. ст. 1, 3, 6, 8, 19, 64 Конституції України» (Рішення Конституційного Суду України № 10-р/2020, 2020). Тому без закріпленої на рівні закону вказівки на перелік прав, які можуть обмежуватись, умови та межі їх обмежень, такі рішення не матимуть у цій частині законного характеру, отже, підлягатимуть оскарженню в суді, а обов'язковість їх виконання може подекуди ставитись під сумнів населенням, що, власне, і мало місце на практиці під час спалаху пандемії COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2.

Аналогічних висновків можемо дійти і стосовно законодавчих положень про обмеження прав і свобод громадян, закріплених у Законі України «Про правовий режим надзвичайного стану» (ЗУ «Про правовий режим надзвичайного стану», 2000), відповідно до яких встановлено, що передбачені цим Законом обмеження конституційних прав і свобод громадян, які можуть бути застосовані за умов надзвичайного стану, є вичерпними і розширеному тлумаченню не підлягають. Строк їх застосування не перевищує строку, на який уводиться надзвичайний стан. Уведення інших обмежень забороняється (ст. 22) (ЗУ «Про правовий режим надзвичайного стану», 2000). Але водночас конкретного переліку прав і свобод, які можуть обмежуватись, цей Закон не закріплює, натомість встановлює у ст. 6, що він має зазначатись в Указі Президента України про введення надзвичайного стану (ЗУ «Про правовий режим надзвичайного стану», 2000), чим по суті порушуються вимоги Конституції України щодо того, що такі питання мають регулюватись виключно на рівні закону (Конституція, 1996). До того ж стосовно епідемічних заходів у цьому Законі лише встановлено, що вони можуть здійснюватись (п. 4 ч. 1 ст. 17) (ЗУ «Про правовий режим надзвичайного стану», 2000), а про їхній зв'язок з обмеженнями прав людини жодної норми там не закріплено.



Отже, можемо коротко підсумувати, що згідно з розглянутими нормативно-правовими актами, які мають регулювати питання впровадження та реалізації ПЕЗ, не закріплено прав громадян, на захист яких вони спрямовані, не встановлено законодавчо допустимих обмежень прав і свобод громадян, якими супроводжуються визначені ПЕЗ. Як наслідок, згідно з названими вище умовами правомірності обмежень прав і свобод, ПЕЗ, упроваджені на підставі розглянутого законодавства, є незаконними в частині, яка стосується обмежень прав і свобод громадян, що, зі свого боку, робить їх недопустимими для реалізації та знижує ефективність виконання публічного завдання із забезпечення охорони здоров'я населення. Викладене нашою на логічний висновок щодо необхідності доопрацювання законодавства шляхом внесення доповнень, пов'язаних із регламентацією прав громадян і їх обмежень. Сформульовані висновки особливо важливі в умовах, коли режим надзвичайного стану не впроваджено, як це мало місце під час спалаху пандемії COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2 (Рижкова, Закоморна, 2021; Янюк, 2021; Колос, 2020), а ПЕЗ, спрямовані на захист населення від неї, здійснюються. До того ж підкреслимо, що не в усіх випадках необхідності реалізації ПЕЗ доцільним є впровадження надзвичайного стану. Тому, якщо ПЕЗ можуть впливати на права та свободи громадян, доцільною є оптимізація законодавства в тому напрямі, щоб такий вплив було врегульовано відповідно до вимог Конституції України, Європейської конвенції з прав людини та рішень Європейського суду з прав людини.

### **3. Права і свободи, які становлять цілі ПЕЗ**

Повертаючись до поставлених нами на початку статті питань та зважаючи на відсутність відповідей на них у нормативно-правових актах, сформулюємо самостійно на них відповіді, спираючись на розглянуте вище і, за необхідності, на наукові джерела.

Першим із них пропонуємо встановити, *які права та свободи захищаються за допомогою впровадження та реалізації ПЕЗ*, що ми обґрунтували вище, а саме – ідеться насамперед про права на охорону здоров'я та на безпечне для життя та здоров'я довкілля, а також, як відзначено в окремій думці судді Конституційного Суду України В. В. Лемака стосовно рішення від 28 серпня 2020 р. № 10-р/2020 (Окрема думка судді Конституційного Суду України В. В. Лемака, 2020), – на життя, оскільки, по-перше, саме ці права, на нашу думку, безпосереднім чином пов'язані із протиепідемічним характером досліджуваних нами заходів, по-друге, вони пов'язані з найвищою в Україні соціальною цінністю – життям і здоров'ям громадян, що разом із дотриманням прав і свобод інших осіб становлять собою легітимну ціль для впровадження обмежень основоположних прав людини відповідно до Європейської конвенції з прав людини (Європейська конвенція з прав людини, 1950).

Проте це має бути закріплено на нормативному рівні, адже без установлення вказівки на те, які права та свободи захищаються, з юридичного погляду

зазначене не матиме правового характеру і як легітимна ціль провадження ПЕЗ не може визнаватись. До того ж, як нами було пояснено вище, законодавство має бути сформульовано так, щоб було забезпечено чітке, зрозуміле та передбачуване правове регулювання.

#### **4. Легітимні цілі ПЕЗ**

Наступним доцільно з'ясувати, які *легітимні цілі (публічні інтереси)* має їх *упровадження* відповідно до положень Європейської конвенції з прав людини. З аналізу положень даного міжнародного нормативного акта випливає, що такими цілями є охорона здоров'я, захист прав і свобод інших осіб (Європейська конвенція з прав людини, 1950). Проте прямо вони не закріплені національним законодавством у випадках упровадження ПЕЗ, тому хоча й ці цілі припускаються, є очевидними та публічно корисними – без відповідної вказівки закону вони не мають легітимного характеру.

Тому щодо впровадження та реалізації ПЕЗ, пов'язаних з обмеженнями прав і свобод громадян, згідно із чинним законодавством України легітимність цілей їх здійснення нині відсутня. Інакше кажучи, самі собою ці цілі законні, оскільки передбачені Європейською конвенцією з прав людини, а також Конституцією України, зокрема у ст. ст. 34, 35, 39, 44 (Конституція, 1996; Окрема думка судді Конституційного Суду України В.В. Лемака, 2020). Однак вони законодавством аж ніяк не пов'язані з ПЕЗ, їх упровадженням і реалізацією. Щоб ПЕЗ здійснювались у законних цілях, останні необхідно закріпити на рівні законів, присвячених регулювання правовідносин щодо здійснення ПЕЗ, та чітко вказати на їх правовий зв'язок. Тільки в такому разі можна вести мову про те, що ПЕЗ здійснюються в легітимних цілях.

#### **5. Права людини, які можуть обмежуватись із впровадженням ПЕЗ**

Визначившись, на захист яких прав і свобод людини та громадянина спрямовані впровадження та реалізація ПЕЗ, необхідно дослідити, *обмеженням яких прав може вони можуть супроводжуватись*. Відповідь на це питання чітко не впливає з НПА, присвячених регулюванню правовідносин у цій сфері (лише частково це питання висвітлюється в Законі України «Про правовий режим надзвичайного стану», але це ми прокоментували вище), однак з аналізу науково-практичних джерел, даних соціологічних опитувань і матеріалів судової практики випливає, що обмеження під час останньої пандемії торкнулись таких прав і свобод громадян: на свободу пересування, на працю, на достатній життєвий рівень для себе та своєї сім'ї, на охорону здоров'я та медичну допомогу, на відпочинок, на підприємницьку діяльність, на свободу від втручання в особисте та сімейне життя, на вільний вибір місця проживання, проводити збори, мітинги, демонстрації, на вільне вираження своїх поглядів і переконань тощо, включаючи рівність і недискримінацію (Бухта, 2021; Остапенко, 2020; Impact of COVID-19 on Human Rights in Ukraine, 2020; Зогуля, Форум права, 2020; Зогуля, Право і безпека, 2020; Забезпечення прав і свобод людини в Україні в умовах поширення коронавірусної інфекції



(COVID-19): особливості та шляхи вдосконалення, 2020, с. 8; Шаповал, 2021; Окрема думка судді Конституційного Суду України В.В. Лемака, 2020).

Зважаючи на те, що не всі із прав можуть бути обмежені, можна констатувати, опираючись на зазначені вище джерела, порушення на практиці положень ст. 64 Конституції України про це, зокрема в частині обмеження прав на рівність і недискримінацію (ст. 24), на свободу й особисту недоторканність (ст. 29), на судовий захист (ст. 55) (Бухта, 2021; Остапенко, 2020; Impact of COVID-19 on Human Rights in Ukraine, 2020; Зозуля, Форум права, 2020; Зозуля, Право і безпека, 2020; Забезпечення прав і свобод людини в Україні в умовах поширення коронавірусної інфекції (COVID-19): особливості та шляхи вдосконалення, 2020, с. 8; Шаповал, 2021).

### **6. Законність обмежень прав людини під час упровадження ПЕЗ**

Наостанок доцільно встановити, чи закріплені на рівні національного законодавства можливість і допустимість обмежень прав людини в разі впровадження та реалізації ПЕЗ. Як ми вже зауважили, ствердно на це питання ми не можемо відповісти, бо зазначені обставини мають опосередковане врегулювання на найзагальнішому рівні – у Конституції України, але спеціальним законодавством вони не врегульовані, що потребує свого виправлення шляхом внесення відповідних змін і доповнень, щоб узгодити нормативний матеріал із практикою діяльності органів публічної влади, зокрема й суб'єктів публічної адміністрації.

Щодо цього доцільно навести думку судді Конституційного суду України В. В. Лемака, який зазначив: «Якщо вже права і свободи людини мають бути обмежені з метою захисту суспільства від загрози наслідків пандемії, то це слід робити відкрито, демократично і правовим шляхом, як того вимагає Конституція України» (Окрема думка судді Конституційного Суду України В. В. Лемака, 2020).

### **7. Висновки**

Отже, підсумовуючи викладене у статті, наголосимо на тому, що принцип верховенства права передбачає вищий пріоритет прав і свобод людини, тому будь-які обмеження прав і свобод та пов'язані з ними у даному випадку ПЕЗ мають бути законні, зрозумілі та належним чином обґрунтовані. Інакше неможливо буде забезпечити дієвість і ефективність таких заходів, хоча б з яких добрих намірів вони не впроваджувались. У зв'язку із цим жодні прогалини, неточності, колізії в законодавстві, яке регулює впровадження та реалізацію ПЕЗ, не можуть бути допустимими. Отже, розглянуті нами проблеми нормативно-правового регулювання мають бути виправлені шляхом внесення відповідних змін і доповнень до чинного законодавства. У цьому ракурсі вважаємо за доцільне виробити такі пропозиції та рекомендації:

1) уточнити мету здійснення ПЕЗ, додавши до неї захист прав і свобод громадян, чітко вказавши, на забезпечення яких саме прав вони спрямовані. На нашу думку, зважаючи на положення судової практики, це мають бути права на життя, на охорону здоров'я та на безпечне для життя та здоров'я довкілля;

2) внести зміни до Закону України «Основи законодавства України про охорону здоров'я», виправивши помилку, за якої самостійні основоположні права віднесено до змісту рівноцінного їм права на охорону здоров'я;

3) чітко закріпити у протиепідемічному законодавстві вичерпний перелік прав і свобод громадян, які можуть бути обмежені під час упровадження та реалізації ПЕЗ, на яких умовах, строк, у яких цілях і в яких межах.

### Список використаних джерел:

1. Забезпечення прав і свобод людини в Україні в умовах поширення коронавірусної інфекції (COVID-19): особливості і шляхи удосконалення / Центр Разумкова за підтримки Представництва Фонду Ганса Зайделя в Україні. Київ : Заповіт, 2020. 62 с.

2. Янюк Н. Правовий режим надзвичайного стану чи надзвичайна ситуація в умовах пандемії: проблеми процедури введення в Україні. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. Серія «Юриспруденція». 2021. № 49. С. 44–48. <https://doi.org/10.32841/2307-1745.2021.49.10>.

3. Зозуля О. Громадянські і політичні права людини в умовах запобігання поширенню COVID-19 в Україні. *Форум права*. 2020. № 2. С. 6–22. <http://doi.org/10.5281/zenodo.3702447>.

4. Зозуля О. Економічні, соціальні та культурні права людини в умовах запобігання поширенню COVID-19 в Україні. *Право і безпека*. 2020. № 2 (77). С. 156–163. <https://doi.org/10.32631/pb.2020.2.21>.

5. Відповідь на виклики COVID-19 та права людини: огляд ситуації в Україні / Ю. Білоус та ін. ; за заг. ред. Д. Ковалю. Київ, 2020. 44 с. URL: [https://ccl.org.ua/wp-content/uploads/2021/08/covid19\\_ccl\\_mf\\_final-obyednano-2.pdf](https://ccl.org.ua/wp-content/uploads/2021/08/covid19_ccl_mf_final-obyednano-2.pdf) (дата звернення: 15.11.2023).

6. Конвенція про захист прав людини та основоположних свобод (з протоколами) (Європейська конвенція з прав людини) від 4 листопада 1950 р., ратифікована Законом України від 17 липня 1997 р. № 475/97-ВР. URL: [https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995\\_004#Text](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004#Text) (дата звернення: 15.11.2023).

7. Конституція України : Закон України від 28 червня 1996 р. № 254к/96-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 15.11.2023).

8. Про захист населення від інфекційних хвороб : Закон України від 6 квітня 2000 р. № 1645–ІІІ. *Відомості Верховної Ради України*. 2000. № 29. Ст. 228. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1645-14#Text> (дата звернення: 15.11.2023).

9. Про систему громадського здоров'я : Закон України від 6 вересня 2022 р. № 2573–ІХ. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2573-20> (дата звернення: 15.11.2023).

10. Про затвердження Правил санітарної охорони території України : постанова Кабінету Міністрів України від 22 серпня 2011 р. № 893. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/893-2011-%D0%BF#Text> (дата звернення: 15.11.2023).

11. Про забезпечення санітарно-гігієнічних та протиепідемічних заходів щодо профілактики грипу і гострих респіраторних вірусних інфекцій : постанова Державної санітарно-епідеміологічної служби України, Першого заступника Головного державного санітарного лікаря України від 22 вересня 2014 р. № 13. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0013488-14#Text> (дата звернення: 15.11.2023).

12. Про встановлення карантину та запровадження посиленних протиепідемічних заходів на території із значним поширенням гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2 : постанова Кабінету Міністрів України від 22 липня 2020 р. № 641. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/641-2020-%D0%BF#Text> (дата звернення: 15.11.2023).

13. Про запобігання поширенню на території України гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2 : постанова Кабінету Міністрів України від 11 березня 2020 р. № 211. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/211-2020-%D0%BF#Text> (дата звернення: 15.11.2023).

14. Про встановлення карантину з метою запобігання поширенню на території України гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2 : постанова Кабінету Міністрів України від 20 травня 2020 р. № 392. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/392-2020-%D0%BF#Text> (дата звернення: 15.11.2023).

15. Про встановлення карантину та запровадження обмежувальних протиепідемічних заходів з метою запобігання поширенню на території України гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2 : постанова Кабінету Міністрів України від 9 грудня 2020 р. № 1236. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1236-2020-%D0%BF#Text> (дата звернення: 15.11.2023).

16. Основи законодавства України про охорону здоров'я : Закон України від 19 листопада 1992 р. № 2801–XII. *Відомості Верховної Ради України*. 1993. № 4. Ст. 19. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2801-12#Text> (дата звернення: 15.11.2023).

17. Довідник із застосування ст. 8 Європейської конвенції з прав людини. Право на повагу до приватного і сімейного життя житла і кореспонденції : оновлено 31 серпня 2018 р. / Дослідницький і бібліотечний відділ Дирекції юрисконсульта ; Рада Європи; Європейський суд з прав людини. Пер. з англ. 2018. 118 с. URL: [https://www.echr.coe.int/documents/d/echr/Guide\\_Art\\_8\\_UKR](https://www.echr.coe.int/documents/d/echr/Guide_Art_8_UKR) (дата звернення: 15.11.2023).

18. Case of Silver and Others v. The United Kingdom : Judgment of the European Court of Human Rights from 25 March 1983, Application No 5947/72; 6205/73; 7052/75; 7061/75; 7107/75; 7113/75; 7136/75. URL: <https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22itemid%22%3A%22001-57577%22%7D> (дата звернення: 15.11.2023).

19. Case of C.G. and Others v. Bulgaria : Final Judgment of the European Court of Human Rights from 24 July 2008, Application № 1365/07. URL: <https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22appno%22%3A%221365/07%22%2C%22itemid%22%3A%22001-86093%22%7D> (дата звернення: 15.11.2023).

20. Case of Fernández Martínez v. Spain : Judgment of the European Court of Human Rights from 12 June 2014, Application № 56030/07. URL: <https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22itemid%22%3A%22001-145068%22%7D> (дата звернення: 15.11.2023).

21. Case Of Centrum För Rättvisa V. Sweden : Judgment of the European Court of Human Rights from 25 May 2021, Application № 35252/08. URL: <https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22tabview%22%3A%22document%22%2C%22itemid%22%3A%22001-210078%22%7D> (дата звернення: 15.11.2023).

22. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням Верховного Суду щодо відповідності Конституції України (конституційності) окремих положень постанови Кабінету Міністрів України «Про встановлення карантину з метою запобігання поширенню на території України гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2, та етапів послаблення протиепідемічних заходів», положень ч. ч. 1, 3 ст. 29 Закону України «Про Державний бюджет України на 2020 р.», абз. 9 п. 2 розд. II «Прикінцеві положення» Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про Державний бюджет України на 2020 р.»» від 28 серпня 2020 р. № 10-р/2020 за справою № 1–14/2020 (230/20). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v010p710-20#Text> (дата звернення: 15.11.2023).

23. Про правовий режим надзвичайного стану : Закон України від 16 березня 2000 р. № 1550–III. *Відомості Верховної Ради України*. 2000. № 23. Ст. 176. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1550-14#Text> (дата звернення: 15.11.2023).

24. Рижкова Ю., Закоморна К. Обмеження конституційного права людини на свободу пересування в умовах пандемії в Україні та зарубіжних країнах. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2021. № 4. С. 139–142. <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2021-4/32>.

25. Колос Ю. Карантин, надзвичайна ситуація і надзвичайний стан: в чому різниця та яких обмежень чекати бізнесу? *Василь Кісіль і Партнери: Публікації*. 24 березня 2020 р. URL: <https://vkr.ua/publication/karantin-nadzvichayna-situatsiya-i-nadzvichayniy-stand-v-chomu-riznitsya-ta-yakikh-obmezhen-chekati-biznesu> (дата звернення: 15.11.2023).

26. Окрема думка судді Конституційного Суду України В.В. Лемака стосовно рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням Верховного Суду щодо відповідності Конституції України (конституційності) окремих положень постанови Кабінету Міністрів України «Про встановлення карантину з метою запобігання поширенню на території України гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2, та етапів послаблення протиепідемічних заходів», положень ч. ч. 1, 3 ст. 29 Закону України «Про Державний бюджет України на 2020 р.», абз. 9 п. 2 розд. II «Прикінцеві положення» Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про Державний бюджет України на 2020 р.»» від 28 серпня 2020 р. № 10-р/2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/nb10d710-20#Text> (дата звернення: 15.11.2023).

27. Бухта Ю. Обмеження прав на свободу та особисту недоторканність в умовах COVID-19. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Серія «Право». 2021. Вип. 68. С. 35–40. <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2021.68.6>.

28. Остапенко О. Обмеження прав під час карантину: що «каже» законодавство? 2020. URL: <https://uplan.org.ua/analytics/obmezhenia-prav-pid-chas-karantynu-shcho-kazhe-zakonodavstvo/> (дата звернення: 15.11.2023).

29. Impact of COVID-19 on Human Rights in Ukraine : Country Report. December 2020 / United Nations ; Office of the High Commissioner. URL: <https://www.ohchr.org/en/documents/country-reports/impact-covid-19-human-rights-ukraine-december-2020> (дата звернення: 15.11.2023).

30. Шаповал Л. Обмеження прав людини під час пандемії коронавірусу COVID-19. *Приватно-правові механізми захисту прав людини: матеріали Міжкафедрального науково-теоретичного круглого столу* (Київ, 10 грудня 2021 р.). Київ, 2021. С. 143–148. URL: <http://elar.naiu.kiev.ua/jspui/handle/123456789/21179> (дата звернення: 15.11.2023).

## References:

1. Tsentrazumkova za pidtrymky Predstavnytstva Fondu Hansa Zaidelia v Ukraini (2020). Ensuring Human Rights and Freedoms in Ukraine in the Context of the Spread of Coronavirus Infection (COVID-19): Peculiarities and Ways to Improve. Kyiv : Vyd-vo “Zapovit” [In Ukrainian].

2. Yaniuk N.V. (2021). Legal regime emergency or emergency situation in a pandemic: procedure of problems introduction in Ukraine. *Naukovyi visnyk Mizhnarodnoho humanitarnoho universytetu. Ser.: Yurysprudentsiia*, № 49, pp. 44–48. <https://doi.org/10.32841/2307-1745.2021.49.10> [In Ukrainian].

3. Zozulia O.I. (2020). Civil and political human rights in the conditions of preventing the spread of covid-19 in Ukraine. *Forum prava*, № 2, pp. 6–22. Retrieved 15 November 2023. From: [https://forumprava.pp.ua/files/006-022-2020-2-FP-Zozulia\\_3.pdf](https://forumprava.pp.ua/files/006-022-2020-2-FP-Zozulia_3.pdf) ; DOI: <http://doi.org/10.5281/zenodo.3702447> [In Ukrainian].

4. Zozulia O.I. (2020). Economic, social and cultural human rights in the context of preventing the spread of COVID-19 in Ukraine. *Pravo i bezpeka*, № 2 (77), pp. 156–163. DOI: <https://doi.org/10.32631/pb.2020.2.21> [In Ukrainian].

5. Bilous Yu., Halan L., Zakharov Ye., Koval D. (ed.), Matviichuk O., Opryshko L. (2020). Responding to the challenges of COVID 19 and human rights: an overview of the

situation in Ukraine. Kyiv. Retrieved 15 November 2023. From: [https://ccl.org.ua/wp-content/uploads/2021/08/covid19\\_ccl\\_mf\\_final-obyednano-2.pdf](https://ccl.org.ua/wp-content/uploads/2021/08/covid19_ccl_mf_final-obyednano-2.pdf) [In Ukrainian].

6. The Convention for the protection of human rights and fundamental freedoms (The European Convention on Human Rights) from 4 November 1950, ratified by the Law of Ukraine of 17 July 1997 № 475/97-BP. (1950). Retrieved 15 November 2023. From: [https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995\\_004#Text](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004#Text) [In Ukrainian].

7. Constitution of Ukraine from 28. June 1996, № 254-к/96-VR (1996). *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy (VVR)*, № 30, Art. 141. Retrieved 15. November 2023. From: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text> [In Ukrainian].

8. The Law of Ukraine on the protecting the population from infectious diseases from 6 April 2000, № 1645–III (2000). *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy (VVR)*, № 29, Art. 228. Retrieved 15. November 2023. From: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1645-14#Text> [In Ukrainian].

9. The Law of Ukraine on the public health system from 6 September 2022, № 2573-IX. (2022). Retrieved 15. November 2023. From: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2573-20> [In Ukrainian].

10. Resolution of the Cabinet of ministers of Ukraine on the approval of the Rules of sanitary protection of the territory of Ukraine from 22 August 2011, № 893 (2011). Retrieved 15. November 2023. From: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/893-2011-%D0%BF#Text> [In Ukrainian].

11. Resolution of the State Sanitary and Epidemiological Service of Ukraine, First Deputy Chief State Sanitary Doctor of Ukraine on ensuring sanitary and hygienic and anti-epidemic measures for the prevention of influenza and acute respiratory viral infections from 22 September 2014, № 13 (2014). Retrieved 15. November 2023. From: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0013488-14#Text> [In Ukrainian].

12. Resolution of the Cabinet of ministers of Ukraine on the establishment of quarantine and the introduction of enhanced anti-epidemic measures in the territory with a significant spread of acute respiratory disease COVID-19 caused by the coronavirus SARS-CoV-2 from 22 July 2020, № 641 (2020). Retrieved 15. November 2023. From: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/641-2020-%D0%BF#Text> [In Ukrainian].

13. Resolution of the Cabinet of ministers of Ukraine on the preventing the spread of the acute respiratory disease COVID-19 caused by the coronavirus SARS-CoV-2 in Ukraine from 11 March 2020, № 211 (2020). Retrieved 15. November 2023. From: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/211-2020-%D0%BF#Text> [In Ukrainian].

14. Resolution of the Cabinet of ministers of Ukraine on the establishment of quarantine to prevent the spread of the acute respiratory disease COVID-19 caused by the coronavirus SARS-CoV-2 in Ukraine from 20 May 2020, № 392 (2020). Retrieved 15. November 2023. From: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/392-2020-%D0%BF#Text> [In Ukrainian].

15. Resolution of the Cabinet of ministers of Ukraine on the establishment of quarantine and introduction of restrictive anti-epidemic measures to prevent the spread of acute respiratory disease COVID-19 caused by the coronavirus SARS-CoV-2 in Ukraine from 9 December 2020, № 1236 (2020). Retrieved 15. November 2023. From: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1236-2020-%D0%BF#Text> [In Ukrainian].

16. The Law of Ukraine Fundamentals of Ukrainian legislation on healthcare from 19 November 1992, № 2801–XII. (1993). *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy (VVR)*, № 4, Art. 19. Retrieved 15. November 2023. From: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2801-12#Text> [In Ukrainian].

17. Guide to the application of Article 8 of the European Convention on Human Rights. The right to respect for private and family life, home and correspondence: updated 31 August 2018 (2018) / Research and Library Department of the Office of the Legal Adviser; Council of Europe; European Court of Human Rights; trans. from English. Retrieved 15. November 2023. From: [https://www.echr.coe.int/documents/d/echr/Guide\\_Art\\_8\\_UKR](https://www.echr.coe.int/documents/d/echr/Guide_Art_8_UKR) [In Ukrainian].



18. Case of Silver and Others v. The United Kingdom : Judgment of the European Court of Human Rights from 25 March 1983, Application № 5947/72; 6205/73; 7052/75; 7061/75; 7107/75; 7113/75; 7136/75. Retrieved 15. November 2023. From: <https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22itemid%22%3A%22001-57577%22%7D> [In English].

19. Case of C.G. and Others v. Bulgaria : Final Judgment of the European Court of Human Rights from 24 July 2008, Application № 1365/07. Retrieved 15. November 2023. From: <https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22appno%22%3A%221365/07%22%2C%22itemid%22%3A%22001-86093%22%7D> [In English].

20. Case of Fernández Martínez v. Spain : Judgment of the European Court of Human Rights from 12 June 2014, Application № 56030/07. Retrieved 15. November 2023. From: <https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22itemid%22%3A%22001-145068%22%7D> [In English].

21. Case Of Centrum För Rättvisa V. Sweden : Judgment of the European Court of Human Rights from 25 May 2021, Application № 35252/08. Retrieved 15. November 2023. From: <https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22tabview%22%3A%22document%22%2C%22itemid%22%3A%22001-210078%22%7D> [In English].

22. Decision of the Constitutional Court of Ukraine in the case on the constitutional petition of the Supreme Court on the compliance with the Constitution of Ukraine (constitutionality) of certain provisions of the Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine “On the establishment of quarantine to prevent the spread of acute respiratory disease COVID-19 caused by the coronavirus SARS-CoV-2 in Ukraine and stages of easing anti-epidemic measures”, provisions of parts one, three of Article 29 of the Law of Ukraine “On the State Budget of Ukraine for 2020”, paragraph nine of paragraph 2 of Section II “Final Precisions” of the Law of Ukraine “On Amendments to the Law of Ukraine “On the State Budget of Ukraine for 2020”” from 28 August 2020, № 10-p/2020 in case № 1–14/2020 (230/20) (2020). Retrieved 15. November 2023. From: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v010p710-20#Text> [In Ukrainian].

23. The Law of Ukraine On the legal regime of the state of emergency from 16 March 2000, № 1550–III (2000). *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy (VVR)*, № 32, Art. 176. Retrieved 15. November 2023. From: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1550-14#Text> [In Ukrainian].

24. Ryzhkova Yu.A., Zakomorna K.O. (2021). Restrictions of human constitutional right to free movement in pandemic conditions in Ukraine and foreign countries. *Yurydychnyi naukovyi elektronnyi zhurnal*, № 4, pp. 139–142. Retrieved 15. November 2023. From: [http://www.lsej.org.ua/4\\_2021/34.pdf](http://www.lsej.org.ua/4_2021/34.pdf); DOI <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2021-4/32> [In Ukrainian].

25. Kolos Yu. (2020). Quarantine, emergency and state of emergency: what is the difference and what restrictions should businesses expect? / Vasyl Kisil i Partnery: Publications. Retrieved 15. November 2023. From: <https://vkc.ua/publication/karantin-nadzvichayna-situatsiya-i-nadzvichayniy-stan-v-chomu-riznitsya-ta-yakikh-obmezhen-chehati-biznesu> [In Ukrainian].

26. Separate opinion by Judge Lemak V.V. of the Constitutional Court of Ukraine on the Decision of the Constitutional Court of Ukraine in the case on the constitutional petition of the Supreme Court on the compliance with the Constitution of Ukraine (constitutionality) of certain provisions of the Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine “On the Establishment of Quarantine to Prevent the Spread of Acute Respiratory Disease COVID-19 Caused by the SARS-CoV-2 Coronavirus in Ukraine and the Stages of Weakening of Anti-Epidemic Measures”, provisions of parts one and three of Article 29 of the Law of Ukraine “On the State Budget of Ukraine”, paragraph nine of clause 2 of section II “Final Provisions” of the Law of Ukraine “On Amendments to the Law of Ukraine “On the State Budget of Ukraine for 2020”” dated 28 August 2020 № 10-p/2020. (2020). Retrieved 15. November 2023. From: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/nb10d710-20#Text> [In Ukrainian].

27. Bukhta Yu.Ye. (2021). Restrictions on the rights to liberty and security of person in the conditions of COVID-19. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho Natsionalnoho Universytetu. Seriya “Pravo”*, Vol. 68, pp. 35–40. DOI <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2021.68.6> [In Ukrainian].



28. Ostapenko O. (2020). Restrictions on rights during quarantine: what does the law say? Retrieved 15. November 2023. From: <https://uplan.org.ua/analytics/obmezhennia-prav-pid-chas-karantynu-shcho-kazhe-zakonodavstvo/> [In Ukrainian].

29. Impact of COVID-19 on Human Rights in Ukraine : Country Report (2020) / United Nations ; Office of the High Commissioner. Retrieved 15. November 2023. From: <https://www.ohchr.org/en/documents/country-reports/impact-covid-19-human-rights-ukraine-december-2020> [In English].

30. Shapoval L. (2021). Human rights restrictions during the COVID-19 coronavirus pandemic. *Private legal mechanisms for the protection of human rights: materials of the interdepartmental scientific and theoretical round table* (Kyiv, 10 December 2021). Kyiv, pp. 143–148. Retrieved 15. November 2023. From: <http://elar.naiu.kiev.ua/jspui/handle/123456789/21179> [In Ukrainian].

## PROBLEMS OF DETERMINING THE LEGAL CONNECTION BETWEEN THE INTRODUCTION AND IMPLEMENTATION OF ANTI-EPIDEMIC MEASURES FOR THE PROTECTION OF HUMAN AND CITIZEN RIGHTS

**Pavlenko Dmytro,**

*Attorney at Law, Director*

*LLC Asset Management Company "IMAGE FINANCE"*

*orcid.org/0000-0002-0739-3279*

*dvpavlenko@gmail.com*

**Purpose.** The purpose of the article is to establish current problems of determining the legal connection between the introduction and implementation of anti-epidemic measures for the protection of human and citizen rights and to substantiate ways to improve its legal regulation. **Methods.** The article uses system structural, structural logical, logical semantic, formal legal, comparative law, induction and deduction, analysis and synthesis and other methods of scientific knowledge. **Results.** In the first section of the article, immediately after the introduction, the current state of the normative legal regulation of human and citizen rights in the field of introduction and implementation of anti-epidemic measures is determined. The second section of the article examines what rights and freedoms are protected through the introduction and implementation of anti-epidemic measures. In the third – what legitimate goals (public interests) are pursued by their implementation in accordance with the provisions of the Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms. In the fourth – restrictions on what rights may be accompanied by the implementation of anti-epidemic measures. In the fifth – whether the possibility and admissibility of restrictions on human rights in cases of introduction and implementation of anti-epidemic measures is fixed at the legal level.

**Conclusions.** In conclusion, it is emphasized that the principle of the rule of law provides for the highest priority of human rights and freedoms, therefore any restrictions on rights and freedoms and the anti-epidemic measures associated with them in this case must be legal, understandable and properly justified. In this regard, no gaps, inaccuracies, or conflicts in the legislation regulating the introduction and implementation of anti-epidemic measures can be acceptable.

*Noted, that the problems of legal regulation discussed in the article must be corrected by introducing appropriate changes and additions to the current legislation.*

*In particular, it is proposed:*

*1) clarify the purpose of implementing anti-epidemic measures, adding to it the protection of the rights and freedoms of citizens, early indicating which rights they are aimed at ensuring;*

2) amend the Law of Ukraine “Basics of Ukrainian legislation on health care”, correcting the error in which independent fundamental rights are attributed to the content of the equivalent right to health care;

3) clearly establish in the anti-epidemic legislation an exhaustive list of rights and freedoms of citizens, which may be limited in the introduction and implementation of anti-epidemic measures, under what conditions, period, for what purposes and to what extent.

**Key words:** rights and freedoms of human and citizen, protection of rights and freedoms, restriction of rights and freedoms, anti-epidemic measures, introduction and implementation of anti-epidemic measures, legislation, legal acts.